

Stavovské povstania v 17. storočí sa odrazili na výzore mesta. Po porážke Turkov a aj uhorských povstalcov sa presadila v Levoči protireformácia. Cisár prinútil protestantov vrátiť kostoly katolíkom. Výstavbu murovaného evanjelického kostola na námestí povolili až začiatkom 19. storočia. Upadajúci obchod aj remeselná výroba poznačili život mesta v 18. storočí. Úspešné neboli ani pokusy o manufaktúrnú veľkovýrobu plátna. Stagnácia mesta v 19. storočí však napomohla zachovaniu pamiatkového fondu.

Evanjelický kostol

Zupný dom

Klietka hanby

Dom Majstra Pavla

Gymnaziálny kostol

Gymnaziálny kostol – interiér

Interiér Kostola sv. Jakuba

Mesto má vo svojom opevnenom stredovekom jadre zachované množstvo jedinečných pamiatok, ktoré odrážajú bohatú históriu. Pre svoje mimoriadne pamiatkové hodnoty bolo v roku 1955 vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu.

Posledná večera z predely hlavného oltára – dielo Majstra Pavla

Údaje o minci

Nominálna hodnota: 20 eur

Materiál: Ag 925/1000, Cu 75/1000

Hmotnosť: 33,63 g

Priemer: 40 mm

Hrana: reliéfny nápis: NAJKRAJŠIE HISTORICKÉ MESTÁ

Náklad: limitovaný náklad v bežnom a proof vyhotovení 11 000 ks

Autor návrhu: Pavel Károly

Rytec: Dalibor Schmidt

Výrobca: Mincovňa Kremnica

Na líci mince sú zobrazené tri plastiky z hlavného oltára Kostola sv. Jakuba v Levoči vystupujúce z troch blokov dreva. V spodnej časti plastiky umiestnenej vpravo je štátny znak Slovenskej republiky. V spodnej časti prostrednej plastiky je letopočet 2017, pod ktorým je v dvoch riadkoch označenie nominálnej hodnoty mince 20 EURO. Pod ním je značka Mincovne Kremnica MK a štylizované iniciály mena a priezviska autora výtvarného návrhu mince Pavla Károlyho PK. V spodnej časti plastiky umiestnenej vľavo je rok dokončenia hlavného oltára v Kostole sv. Jakuba 1517, pod ktorým je značka Majstra Pavla. Pri spodnom okraji mince je v opise názov štátu SLOVENSKO.

Na rube mince je zobrazená časť Kostola sv. Jakuba s vežou a radnica v Levoči. Kompozícia je v pozadí doplnená gotickým oknom, v ktorého spodnej časti je ornamentálna výzdoba oltára. V ľavej časti mincového poľa je erb mesta Levoča. Pri spodnom okraji mince vľavo je v opise v dvoch riadkoch nápis PAMIATKOVÁ REZERVÁCIA a vpravo nápis LEVOČA.

Vydala: © Národná banka Slovenska, máj 2017

Foto: Wikimedia (Detlef Lange, Martiner, Ing. Mgr. Jozef Kotulič, Patrik Kunec), Pavol Breier, mesto Levoča, Progress Promotion

<http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberateľske>

Pamiatková rezervácia Levoča
a 500. výročie dokončenia hlavného
oltára v Kostole sv. Jakuba

Strieborná zberateľská minca

Levoča vyrástla na križovatke obchodných ciest na východe Slovenska pod Levočskými vrchmi. Spolu s neďalekým Spišským hradom, Spišskou Kapitulou, Žehrou a Spišským Podhradím predstavuje jedinečný autenticky zachovaný súbor stredovekého osídlenia Spiša, ktorý nemá obdobu nikde vo svete, a preto bol zapísaný do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Hodnotu lokality zvyrazňuje aj výnimočné rezbárske dielo Majstra Pavla z Levoče.

Územie mesta Levoča osídlili už v mladšej dobe kamennej. Osada, prosperujúca z výhodnej polohy na obchodnej ceste, sa rýchlo rozrástla na mesto. Prvýkrát sa písomne spomína ako „Lewcha“ v roku 1249 a už v roku 1271 bola povýšená na hlavné mesto Spoločenstva spišských Sasov. V roku 1321 dostala výsadu „právo skladu“ a v roku 1323 sa stala slobodným kráľovským mestom. Mesto prosperovalo hlavne vďaka obchodu s Krakovom, Benátkami a sliezskymi, rakúskymi i nemeckými mestami. Levočskí remeselníci vyrábali výrobky pre trhy a jarmoky v celom Uhorsku. Levoča bola hospodárske, politické, vojenské, administratívno-správne, kultúrno-umelecké, vzdelávacie a pútnické centrum. Dôkazom jej bohatstva v stredoveku je zachovaná zástavba z 13. až 15. storočia okolo obdĺžnikového trhového námestia obklopeného honosnými meštianskymi domami v pozoruhodnej symbióze s nízkou až vidieckou zástavbou ostatných ulíc, ktorú uzatváral hradobný systém. Veľkorysý rozvrh stredovekého mesta a jeho opevnenia sa prispôbil prírodným podmienkam. Bolo postavené

Archa hlavného oltára s otvorenými krídlami – dielo Majstra Pavla

na kopci a zo severu a západu ho chránili vysoké zrázy. Začiatok výstavby mestských hradieb je doložený na pečati spišských Sasov už koncom 13. storočia. Stavebný vývoj hradieb v ďalšom období predstavoval ich rozširovanie a modernizáciu v súlade s vývojom vojenskej techniky. Tento vyspelý a zložitý systém je špičkovou ukážkou stredovekého staviteľstva. Dodnes sa z neho zachovalo okolo 80 %, so šestnástimi baštami a troma mestskými bránami.

Hlavné námestie, dnes Námestie Majstra Pavla, ktoré bolo obklopené domami bohatých mešťanov (Turzov a Krupekov dom, dom Majstra Pavla a i.), sa postupne zaplnilo zástavbou verejných budov. Uprostred námestia postavili v polovici 14. storočia farský Kostol sv. Jakuba a neskôr južne od neho radnicu. Za nimi dnes stojí evanjelický kostol.

Kostol sv. Jakuba

Turzov dom

Historické domy na Námestí Majstra Pavla

Mestské opevnenie

Odrazom prosperity mesta je i kostol a kláštor minoritov, ktorý prešiel od 14. storočia viacerými úpravami.

Významné bolo pôsobenie rezbára Majstra Pavla v Levoči. Z jeho dielne pochádza viacero unikátnych rezbárskych diel vrátane najvyššieho zachovaného neskorogotického krídlového oltára na svete – hlavného oltára v Kostole sv. Jakuba. Oltár bol zhotovený z lipového dreva v rokoch 1507 až 1517. Podobu Majstra Pavla má vraj jedna z dvanástich sôch apoštolov Poslednej večere v predele oltára. Do súboru diela Majstra Pavla v interiéri kostola patria aj rezbárske a sochárske časti oltárov štyroch Jánov, sv. Anny, dve plastiky z oltára sv. Mikuláša, skupina narodenia a jazdecká socha sv. Juraja. Humanizácia postáv svätcov v diele Majstra Pavla je predzvesťou renesancie na Slovensku.

V 16. storočí mesto sužovali protiturecké boje, boje o uhorský trón, ako aj vojna Levoče so susedným Kežmarkom. Pri prestavbe radnice a meštianskych domov po požiari v roku 1550 sa Levoča plne prihlásila k renesancii v architektúre. K pôvodnému neskorogotickému objektu radnice pristavali renesančné arkády a v rokoch 1656 – 1661 aj zvonnicu. Dnešný vzhľad radnice pochádza z prestavby v rokoch 1893 – 1895, pri ktorej ju zvýšili o jedno poschodie s charakteristickou romantickou úpravou v duchu poľskej renesancie. V súčasnosti v nej sídli Spišské múzeum.